

1. «Det er Buddhas lære som er viktig, for Buddha frelser i kraft av sin lære, ikke i kraft av sin person» (Jacobsen, s. 21). Drøft denne påstanden og redegjør for buddhismens forståelse av «frelse» som det religiøse mål for buddhister.

«Det er Buddhas lære som er viktig, for Buddha frelser i kraft av sin lære, ikke i kraft av sin person» skriver Knut Jacobsen i sin bok, *Buddhismen* (Jacobsen, 2000, s. 21). Religion blir ofte sett på som et system hvor man følger og tror på en gud, leser tekster og utfører ritualer i håp om å en gang bli frelst eller komme til himmelen. Buddhismen derimot, er en ikke-monoteistisk religion som har gudeaktige skikkelser som hedres på en annen måte enn «Gud» i f.eks. kristendommen. Det nærmeste man kommer en hovedskikkelse som Gud eller Jesus i buddhismen er Buddha (Siddharta Gautama). I denne oppgaven vil jeg diskutere Buddhas rolle i buddhismen, spesielt med fokus på «frelse», nirvana (utslokking av begjæret), som det ultimate mål for buddhister. Til sammenlikning vil jeg nevne Jesus og kristendommens forståelse av frelse.

Buddha, Siddharta Gautama, ble født i det nordlige India rundt 400 år f.v.t. og vokste opp i en rik familie. I løpet av sitt liv oppnådde han nirvana, og han dedikerte resten av sin tid til å lære bort sin visdom (Jacobsen, 2000). Historier om Buddhas fødsel, oppvekst, liv og død er ble nedfelt i ettertid og er delvis det skriftlige grunnlaget for buddhismen. Buddhaer har levd både før og etter Siddharta, men han utmerket seg såpass at han i dag er kjent som Buddha med stor bokstav. Buddha la på mange måter grunnlaget for buddhismen slik som vi kjenner den i dag, ved at han ble oppvåknet og innså de *fire edle sannheter*. Buddha forsto av seg selv at livet består av lidelse, og at grunnen til lidelsen er begjæret. Derfor må begjæret slukkes for at man skal ha et liv uten lidelse, og på den måten oppnå nirvana. Den åttefoldige vei ble formulert av Buddha under hans første tale i en dyrepark utenfor Benares, og han forklarte hvordan man kan slukke begjæret gjennom å tenke og handle riktig (Jacobsen, 2000, s. 36). Før Buddha oppnådde parinirvana (fullstendig nirvana) ved sin død, ble han igjen på jorden for å lære andre om sin nye kunnskap om verden. Forskjellen mellom Buddha og andre som oppnår nirvana er at Buddha ble opplyst på egen hånd mens andre bruker Buddhas lære til å bli opplyst. Læren om begjær og lidelse utviklet seg til å bli en religion etter hvert, og målet for en troende buddhist er å oppnå nirvana, en prosess som avhenger av Buddhas lære.

Mange hellige tekster i buddhismen er basert på taler Buddha ga eller samtaler han hadde med andre. Buddha blir beskrevet som en uselvisk, generøs og vis mann gjennom historier som,

mest sannsynlig, er skrevet for å forklare Buddhas storhet mer enn å gjengi faktiske hendelser fra hans liv (Jacobsen, 2000, s. 25). Et eksempel på en slik historie er fra Buddhas fødsel, da han ifølge fortellingen ble tatt imot av fire Brahma-guder og proklamerte «Jeg er verdens herre» (Jacobsen, 2000, ss. 28-29). Til sammenlikning er mange historier i det nye testamentet i Bibelen relatert til Jesus' liv. Jesus kom til jorden som Guds sønn, født av jomfru Maria, fortalt i bibelen med liknende storhet som Buddhas fødsel (Lukas, 2:1-20). Gud endte opp med å ofre sin enbårne sønn på jorden for å frelse menneskene for synd, og gi dem en sjanse til å nå himmelen. Selv om Jesus også er beskrevet som en generøs, storsinnet, inkluderende og vis mann så er forskjellene mellom Jesus og Buddha i deres respektive religioner store. I kristendommen er Jesus viktig på grunn av at han var Guds sønn, og dessuten fordi han var forbilledlig i sitt liv på jorden. Buddha, derimot, ble en viktig figur som har blitt tillagt gudeaktige egenskaper i ettertid av å ha levd et forbilledlig liv. Jesus hadde medfødt status som Guds sønn, mens Buddha oppnådde sin status gjennom (og ikke minst etter) sitt liv.

Det finnes både likheter og forskjeller mellom Buddha og Jesus, og et ord som ofte er brukt om Jesus i kristendommen er at han er verdens frelser. Buddha har utvilsomt vært betydningsfull for slik buddhismen praktiseres i dag, men kan man si at han er en frelser? Bokmålsordboka forklarer frelse som «befrielse fra fangenskap» eller «[å] berge eller bevare fra lidelser og farer» (ordbok.uib.no). Buddha hadde ingen overnaturlige evner, heller ikke i form av å kunne bringe noen til nirvana uten at de selv jobbet for det. Buddha diagnostiserte problemet med livet på jorden, og la også frem en remedie for å kvitte seg med problemet. Han ble igjen på jorden for å lære folk om denne innsikten, mest av storsinnethet og et ønske om at andre også skulle oppnå en mer fredelig måte å være på enn en evne til å omgjøre folk. Hvis frelse forstås slik som i ordboka, kan man ikke si at Buddha har en frelserfunksjon i buddhismen.

Knut Jacobsen har, derimot, bidratt til en annen definisjon av ordet frelse i Store Norske Leksikon: «Frelse innebærer at mennesket kan overvinne eller frigjøres fra en tilstand av ufullkommenhet» (Store Norske Leksikon, 2017). Ifølge denne definisjonen kan en person oppnå frelse gjennom 1. å frigjøres fra en tilstand (passiv), eller 2. selv å overvinne den samme tilstanden (aktiv). Buddha kan dermed bidra til at mennesker selv har en aktiv rolle i sin egen frelse, gjennom sin lære. Jesus er beskrevet som en mer direkte frelser, som hadde evner til å helbrede de syke og mette 5000 mennesker med fem brød og to fisker (Johannes, 6:1-15). Jesus' medfødte og iboende kraft var derfor instrumentell i frelsen av de kristne.

Buddha ble ikke buddha fordi han var sønn av gud, og han hadde ingen andre medfødte roller annet enn at han nådde oppvåkning etter å ha blitt gjenfødt mange ganger. Derfor kan man ikke si at Buddha hovedsakelig er viktig for frelse i kraft av sin *person*, men at han derimot trer frem som et forbilde og en læremester. Buddha la til rette for frelse gjennom sin kunnskap og lærdom. Gjennom denne rollen kan han inspirere og oppfordre til selv-frelse ved å innse de fire edle sannheter, og følge den åttedelte vei.

Buddhisters religiøse mål er å følge Buddhas lære, innse de fire sannheter, og følge den åttefoldige vei for å nå nirvana. Hvis vi bruker Store Norske Leksikons definisjon av frelse, så kan målet med nirvana falle innenfor frelsebegrepet. Buddhister ønsker å frelse seg selv fra livet på jorden som er preget av lidelse og ikke-tilfredshet. Buddhas lære presenterer et alternativ til lidelse, nemlig å gi slipp på det som ikke varer og ikke ønske seg noe man ikke har. I eldre buddhisme (og noen buddhistiske tradisjoner) kunne bare munkene eller nonnene oppnå nirvana, ettersom de levde spartanske liv som ikke ble preget av materialisme eller begjær (Jacobsen, 2000). Nirvana ble derfor ikke sett på noe som man *fikk*, men heller noe man kvittet seg med. Ifølge buddhismen må begjæret utslukkes for at et menneske skal kunne unngå lidelse. Frelse må derfor komme innenfra, og man må tenke og leve riktig for å nå det stadiet hvor begjæret ikke lenger eksisterer. I kristendommen kan man ikke frelse seg selv, men må heller følge Jesus' forbilde for å tillate seg/gjøre seg fortjent til å bli frelst.

Frelserbegrepet kan forstås på flere måter, og gjennom den mest utbredte, nemlig den aktive frelsen utenfra og inn, passer ikke Buddha inn i tittelen «frelser» i buddhismen. Buddha frelser på en indirekte måte, gjennom sin lære og visdom, ikke gjennom *hvem han var*. Jesus hadde en mer direkte frelserrolle i kristendommen slik det er beskrevet i bibelen, og fikk denne rollen nettopp på grunn av hvem han var. Buddhas frelse skjer gjennom hans lære, og han legger til rette for at folk kan frelse seg selv ved at han fortalte hvordan man skal leve livet for å oppnå nirvana.

Referanser

Frelse. (2017, 2. august). I Store norske leksikon. Hentet 19. september 2017 fra <https://snl.no/frelse>.

Frelse. (u.å.). I Bokmålsordboka. Hentet 19. september 2017 fra http://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=+frelse&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=+&ordbok= begge

Jacobsen, K. A. (2000). *Buddhismen*. Oslo: Pax.